

OVER PLUIMVEE

Foto: Mariska Croezen-de Wilde

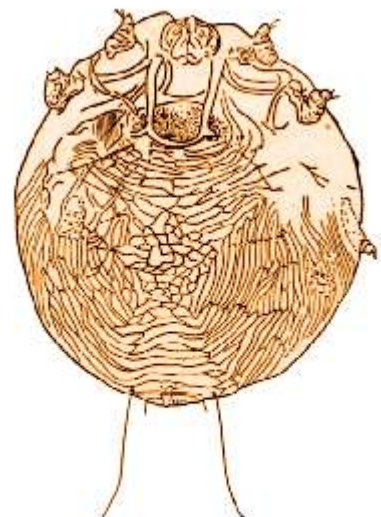
Tekst: Monique de Vrijer

KALKPOTEN

Als een kip ruwe, dikke poten heeft met een vuilwitte kalkachtige aanslag erop en het dier blijkbaar jeuk heeft aan de poten, dan is er sprake van zogenaamde kalkpoten.

Kalkpoten worden veroorzaakt door een heel kleine mijt die niet met het blote oog te zien is. Deze mijt is familie van de schurftmijt. De kalkpootmijt *Knemidocoptes mutans* leeft tussen de pootschubben van de kip waar ze gangen graven. Daar leven ze van het bloed van de kip en leggen eitjes in die gangen. Hierdoor ontstaan er ontstekingen en vindt er een verhoorning en verkalking van de opperhuid plaats, waardoor de schubben open gaan staan.

Rechts: De kalkpootmijt bekeken onder de microscoop. Ze zijn plat en rond, grijs van kleur, 0,3 tot 0,5 mm groot en ze hebben 8 korte pootjes.

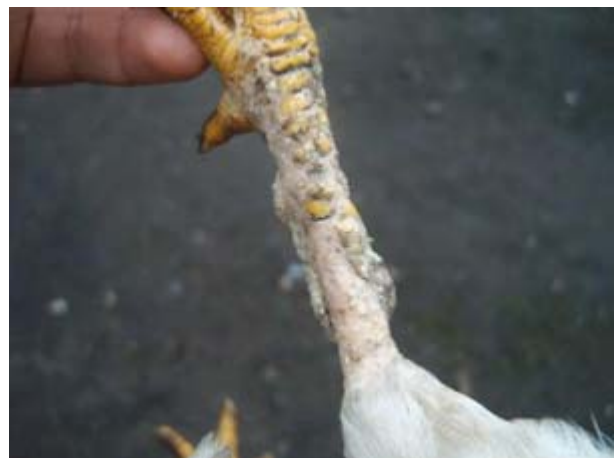
Tussen deze openstaande pootschubben vormen de uitwerpselen van de mijt zich tot de vuilwitte aanslag.

Als er niets aan gedaan wordt, wordt dit van kwaad tot erger. In het ergste geval kan dit zelfs leiden tot verlamming en misvorming van de poten.

De mijten verblijven hun hele levenscyclus op hun gastheer, in dit geval de kip. Kippen kunnen besmet worden met deze mijt door besmette grond, strooisel en andere dieren die ook kalkpootmijten bij zich dragen.

Men staat er vaak niet bij stil hoe irriterend de kalkpootmijten voor de kippen zijn. Door de jeuk en pijn heeft deze jonge haan zo vaak in zijn poten gepikt dat een deel van de pootschubben er af is.

Foto: Bas v.d. Windt

Behandeling

Kalkpoten moeten zeer zeker behandeld worden en hoe eerder hoe beter.

Er is al heel veel geschreven over middeltjes die gebruikt kunnen worden tegen kalkpoten en ook bijna elke 'ervaren' kippenhouder heeft wel een voorkeur waar hij of zij bij zweert. Het is echter zo dat niet alle middelen even goed werken. Sommige middelen werken wel maar zijn niet goed voor de gezondheid of zijn ronduit giftig.

De behandeling komt er allereerst op neer dat de kalkpootmijten dood gemaakt moeten worden, en vervolgens moeten de korsten van de poot geweekt worden om weer mooie gezonde kippenpoten te krijgen. (Tenzij er al onherstelbare schade is aangericht natuurlijk).

Verstikken door middel van vetten

Er zijn eigenlijk 2 manieren om van die mijten te komen; je kan een middel gebruiken dat de mijten laat stikken, of een middel dat een (gif)stof bevat die de mijten doodt.

Vette zalven en oliën, zoals vaseline, uierzalf, hertshoornolie (stinkt vreselijk) groene zeep, etc. zijn bijzonder geschikt om kalkpoten mee te behandelen. Dit soort middelen zorgt ervoor dat de mijten stikken omdat er geen zuurstof meer bij kan komen. Daarnaast verweken ze de korsten en bevorderen ze het herstel van de huid. Als de korsten week zijn, kun je deze met een borsteltje met lauw-warm water weg borstelen.

Ga nooit aan de korsten pulken of trekken als ze niet eerst week zijn geworden, omdat je de poot zo nog extra beschadigt en deze gaat bloeden.

Voordeel van deze middelen: Deze middelen zijn vaak op een natuurlijke basis en niet giftig, waardoor er geen residuen in de eieren worden uitgescheiden en, ook niet geheel onbelangrijk, ze zijn doorgaans erg goedkoop.

Een nadeel van deze middelen kan zijn dat je niet met één keer smeren klaar bent. Smeren moet een poosje (afhankelijk van de ernst van de kalkpoten) consequent iedere dag gebeuren; met één keer smeren ben je doorgaans niet klaar. Het is dus wel zaak om het even vol te houden.

Links:
In dit stadium zijn de poten nog heel goed te behandelen. Uit voorzorg ook alle andere kippen behandelen en zo mogelijk het bodemstrooisel vervangen.

Foto: William Groven

Nog enkele methodes die erg goed kunnen werken:

Een oude methode voor het behandelen van kalkpoten (zonder voetbevedering) is om de poten goed in te smeren met een vette substantie (zoals uierzalf of vaseline). Vervolgens bind je repen stof om de poten, bovenaan beginnende en een slag om de poten maken door het tussen de tenen weer naar boven te draaien en boven aan de poot vast te knopen. Rond de doek doe je weer de vette substantie. Hiermee laat je de kip 3 dagen rondlopen, waarna de korsten los zullen laten en de mijten dood zijn.

Een andere methode is om de poten met stroken katoen of verbandgaas te omwikkelen en vervolgens 1 keer per dag te doorweken met een sterke oplossing 'Superol' (gele tabletjes, te verkrijgen bij de drogist). Na een week zijn de poten weer helemaal 'als nieuw'; vooral aan te bevelen bij geelbenige rassen.

Ook kan je bij de drogist of apotheek zwavelpoeder kopen. Het is een geel poeder en is zeker niet duur. Je hebt er maar een theelepel van nodig. Het

zwavelpoeder meng je door een pot zuurvrije vaseline (2 dl). Goed doormengen en dit goed en dik op de kalkpoten smeren. (Doe plastic handschoenen aan!) Na enkele dagen herhaal je dit en na een dag of 10 ben je van de kalkpoten af. In plaats van vaseline kan je ook (olijf)olie nemen en daar 5% zwavelpoeder doorheen mengen. (Tevens zou dit heel goed werken tegen 'Mok' bij paarden) Ikzelf heb met deze methodes geen ervaring, maar heb begrepen van mensen die dit geprobeerd hebben dat ze zeer effectief zijn.

Rechts:

Zeer ernstige aantasting, veroorzaakt door kalkpootmijten. Ook dit is echter nog goed te behandelen, al zal het wat langer duren voordat alle korsten week genoeg zijn om te verwijderen.

Foto: Mariska Croezen-de Wilde

Mijtdodende middelen

Naast de vette zalven en oliën kun je er ook voor kiezen om een mijtdodend middel te gebruiken, doorgaans te verkrijgen bij de dierenarts.

Voordeel is dat de mijten snel dood zijn, maar het nadeel is dat – zeker als de kip al ergere last van kalkpoten heeft - het de korsten niet weg weekt en je daarvoor alsnog zal moeten smeren.

Wat erg vaak geadviseerd en gebruikt wordt om de mijten te doden zijn middelen op Ivermectine-basis (= de werkzame stof van die middelen). Een gunstig bijkomend effect zou zijn dat het tevens luizen (ectoparasieten) en wormen (endoparasieten) doodt. In de praktijk valt dat nogal tegen bij kippen, en theoretisch gezien is dat alleen bij de injecteerbare vorm. (Ik heb ooit de orale vorm gebruikt om te ontwormen en bij sectie bleek de kip nog vol met wormen te zitten)

Echter, Ivermectine is best een heftig middel. Bij sommige hondenrassen (Collies en Shelties) en heel jonge dieren is het bekend dat ze eraan kunnen sterven als het de hersenen bereikt. Het is een middel dat dus niet lichtvaardig gebruikt mag worden en aangezien het smeren alleen al uitstekende resultaten geeft is het de vraag of we dus überhaupt wel mijtdodende middelen moeten gebruiken.

Middelen op Ivermectine-basis kunnen op verschillende manieren gebruikt worden; per injectie (erg pijnlijk bij injectie), als *pour on* middel (op de huid druppelen) en oraal. Als je een van deze middelen wil gebruiken ter bestrijding van de kalkpootmijt, is het te adviseren dat je een *pour on* middel toepast. Dit is behalve een makkelijke manier van aanbrengen ook een zeer effectieve methode. Bij injecteren geeft het niet altijd het gewenste resultaat!

Een bijkomend nadeel van Ivermectine is dat het –verwijderd- in de eieren terug te vinden kan zijn, zelfs wanneer voor de *pour on* behandeling wordt gekozen.

Ivermectine lost op in het vet, waardoor het makkelijk in de eieren uitgescheiden kan worden. Er is echter nooit onderzoek gedaan naar hoelang het residu in de eieren terug te vinden is. Het middel is dan ook niet geregistreerd voor gebruik bij kippen en mag dus officieel niet gebruikt worden. Wanneer dierenartsen dit middel toch voorschrijven moeten ze officieel adviseren de eieren en het vlees niet meer te eten.

Niet geheel onbelangrijk is ook het mogelijke ontstaan van resistentie. Middelen op Ivermectinebasis zijn bijna de enige middelen die nog gebruikt mogen worden. In Amerika is al veel resistentie waargenomen, maar ook in Europa is dat te verwachten. Als we dus ondoordacht of op een verkeerde manier/dosering Ivermectinemiddelen gebruiken, helpen we er aan mee dat parasieten resistent voor dit middel worden.

Nogmaals, deze middelen zullen wel de mijten doden, maar niet de poten verzorgen of de aanslag wegweken. Smeren met iets vettigs is dus alsnog aan te

bevelen bij het gebruik van mijtdodende middelen.

Links:

Bij voetbevederde rassen kan je de poten beter insmeren met olie dan met vet; dit gaat het makkelijkste met een oude tandenborstel of iets dergelijks. Deze meerzomig patrijs Brahma hen wil wel heel graag zien wat er met haar poten gebeurt!

Foto: Pauline van Schaik

Tot slot

Belangrijk genoeg om hier ook nog te vermelden: Let erop dat een hen geen kalkpoten heeft als zij gaat broeden. Er is kans dat zij het broeden

voortijdig opgeeft omdat de kalkmijten teveel irriteren. Maar ernstiger is dat de hen de kuikens na het uitkomen zal besmetten met de kalkmijten. Mocht het toch gebeuren dat een er een broedende hen kalkpoten heeft, behandel deze dan niet. De middelen die je gebruikt kunnen schadelijk zijn voor de eieren (en vette substanties komen natuurlijk op de eieren!) Behandel de hen pas ná het uitkomen van de eieren, maar ook de kuikens preventief, omdat anders in een later stadium de kuikens ook last zullen krijgen van kalkpoten!

Tot slot is het ook heel erg belangrijk om het hok te behandelen, omdat de mijten zich tevens op de grond en in het strooisel bevinden.

Verschoon het strooisel en gebruik eventueel een mijtdodend middel om het hok mee schoon te maken. Het afbranden van de grond of zand in de ren (als dat mogelijk is) is zeer effectief!

Reacties zijn welkom op redactie@aviculture-europe.nl